

J₂

A₂

A₂ L₂ G₂ E₂ M₂ E₂ N₃ E₂

R₄

V₂

R₄ E₂ K₂ E₂ N₃ K₂ A₂ M₂ E₂ R₄

C₁ U₃ R₄ A₂ Ç₅⁸ A₂ O₂

S₂

L₂

A₂

G₂

2 0 1 9

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	5
DE ALGEMENE REKENKAMER BINNEN ONS DEMOCRATISCH BESTEL	8
Missie	8
Taken en bevoegdheden.....	8
Onafhankelijke positie van de Rekenkamer	9
ORGANISATIE	12
College.....	12
Werkzaamheden	13
Samenstelling en mutaties in 2019	13
Secretaris	15
Medewerkers	16
Aanpassing Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao	16
Duurzame ontwikkeling van de medewerkers.....	17
Permanente educatie.....	17
Communicatie	18
Strategisch beleid communicatie met stakeholders.....	19
Stakeholders informeren inzake werkwijze van de organisatie	21
Website	21
Corporate Citizenship.....	21
DE WERKZAAMHEDEN	24
Soort onderzoeken.....	24
Voorgeschreven wettelijke controle jaarrekening Land.....	24
Rechtmatigheidsonderzoeken	24
Doelmatigheidsonderzoeken.....	25
Integriteitsonderzoeken.....	25
ONDERZOEKEN	27
Van de Staten ontvangen verzoeken.....	27
Gepubliceerde rapporten.....	28
Jaarrekening Land 2016.....	30
Jaarrekening Land 2017	32

Afwijkingen Openbare aanbesteding	34
Hospital Nobo Otrobanda: Bouw en transitie	36
Gereedheid voor implementatie van de SDGs door de Overheid.....	38
Doeltreffendheid interne beheersing rondom de processen van uitgifte van paspoorten en rijbewijzen	40
Behandeling door de Staten van de in 2019 uitgebrachte rapporten.....	41
Lopende onderzoeken.....	42
Overige onderzoeken	43
Vaststellen van het slot van de rekeningen.....	44
CONTACTEN.....	47
Bezoeken	47
Rekenkamers binnen het Koninkrijk.....	48
Teleconference.....	48
Internationaal.....	48
OLACEFS.....	49
CAROSAI.....	49
INTOSAI	49
BEGROTING EN FINANCIËLE VERANTWOORDING	54

VOORWOORD

De Algemene Rekenkamer Curaçao (hierna: de Rekenkamer) heeft in het jaar 2019 drie rechtmatigheids- en drie doelmatigheidsonderzoek rapporten uitgebracht. Vergelijken met het jaar 2018 waren dit er drie respectievelijk vier. Een samenvatting van de in 2019 uitgebrachte rapporten is in dit jaarverslag opgenomen. Tevens wordt u onder andere ingelicht over de investeringen gedaan in de kennis van onze medewerkers alsmede de samenwerking met rekenkamers in het Koninkrijk alsook op internationaal niveau. Een algemeen overzicht van hoe de begroting van de Rekenkamer is besteed is ook opgenomen.

Verantwoording afleggen aan het algemeen publiek en ook transparantie staan hoog in het vaandel bij het College van de Rekenkamer. De Rekenkamer wordt immers gefinancierd met geld van de gemeenschap. Er zijn grote organisatorische uitdagingen om onder andere tijdig meer waarde creërende rapporten uit te brengen. De Rekenkamer blijft zich desondanks vanzelfsprekend hiervoor inspannen in het belang van haar rol in ons democratisch staatsbestel en voor alle burgers die op ons prachtige eiland wonen. Er wordt hard gewerkt om de uitdagingen te overkomen in dit maar ook de eerstvolgende jaren. Het doel is om tot een duurzaam, optimaal functionerende Rekenkamer te komen.

Wij leven in 2020 in tijden van COVID-19 en de uitdagingen die dit met zich heeft meegebracht en, hopelijk niet, mogelijk verder zal brengen. Voor de Rekenkamer heeft COVID-19 geleid tot het aanpassen naar thuiswerken. Ook zijn er vertragingen opgelopen vanwege diverse redenen in het uitvoeren van onderzoeken volgens planning. COVID-19 heeft helaas, en zeer belangrijk, ook armoede, honger en ongelijkheid in onze samenleving sterk en pijnlijk op de voorgrond gebracht. De Rekenkamer heeft in december 2019 haar rapport 'Gereedheid voor implementatie van de Sustainable Development Goals (SDGs)' uitgebracht. De SDGs of Duurzame Ontwikkelingsdoelen zijn zeventien doelen van de Verenigde Naties om van de wereld een betere plek te maken in 2030 (waaronder geen armoede, geen honger en ongelijkheid verlagen). De Rekenkamer heeft ook een rol bij het beoordelen van het plan van onze overheid ter verwezenlijking van de SDGs en het toezicht op deze realisatie. Gedurende 2020 en de volgende jaren zal de Rekenkamer deze significante rol zorgvuldig uitoefenen. Voor

Jaarverslag 2019

zover bekend is onder andere dit belangrijke rapport tot nog toe niet door de Staten behandeld.

Gedurende 2020 heeft de Rekenkamer verder onder andere als doelstelling het eindelijk afronden van haar nieuwe conceptontwerp landsverordening. Veel aandacht zal ook besteed worden aan de strategie voor 2021-2025, organisatiestructuur, personeelsaangelegenheden, waaronder een nieuw reglement, en de beheerste bedrijfsvoering.

Kortom, er is nog heel veel te doen binnen de Rekenkamer. Het College is tegelijkertijd enthousiast en gedreven. Wij zijn er stellig van overtuigd dat de Rekenkamer op termijn een modelorganisatie kan worden zoals voorgeschreven in de internationale standaarden voor rekenkamers.

Wij bedanken de medewerkers van de Rekenkamer hartelijk voor hun werk gedurende dit verslagjaar. Het College zal al het mogelijke trachten te doen om hun tevredenheid te maximaliseren en ook dat zij trots kunnen zijn om bij de Rekenkamer te kunnen werken.

Curaçao, 30 juni 2020

E.D.C. Vriend, Bac
Waarnemend Voorzitter

1

C₁ O₂ N₃ T₂ E₂ X₁₀ T₂

X₁₀
M₂
A₁
N₃ G₂
L₂
A₂ R₄ C₁

DE ALGEMENE REKENKAMER BINNEN ONS DEMOCRATISCH BESTEL

Missie

De Rekenkamer ziet het als haar missie om een bijdrage te leveren aan goed bestuur door aan de volksvertegenwoordiging, de overheidsdiensten en het publiek op onafhankelijke wijze te rapporteren omtrent de manier waarop de overheid in het algemeen heeft zorggedragen voor het opgedragen financieel beheer. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan de wijze waarop de ontvangst en besteding van publieke middelen van de overheid heeft plaatsgevonden.

Bij haar functioneren neemt de Rekenkamer haar kernwaarden in acht. Deze kernwaarden zijn vastgelegd in een gedragscode en stemmen in belangrijke mate overeen met internationaal erkende in de Internationale Standaarden voor Rekenkamers (ISSAI) vastgelegde standaarden en normen. In de hieronder opgenomen figuur zijn de kernwaarden weergegeven.

Figuur 1: Kernwaarden

Taken en bevoegdheden

Op grond van artikel 68 van de Staatsregeling van Curaçao is de Rekenkamer belast met het onderzoek van de ontvangsten en uitgaven van het Land. In de Landsverordening

Algemene Rekenkamer Curaçao¹ (hierna: Lv ARC) zijn de taken en de hiermee samenhangende bevoegdheden verder uitgewerkt. In artikel 1 van deze landsverordening is de taak in zijn algemeenheid geformuleerd:

“de controle op het geldelijk en materieel beheer in de ruimste zin, ongeacht welke vorm aan dat beheer is gegeven.”

Verder worden in de landsverordening het rechtmatigheidsonderzoek genoemd, waaronder de controle van de jaarrekening van het Land, en het doelmatigheidsonderzoek. Ook is in de landsverordening de bevoegdheid van de Rekenkamer opgenomen om onderzoek te doen naar de integriteit van politieke en ambtelijke functionarissen bij de uitoefening van hun taken en bevoegdheden.

In de wetgeving betreffende het Algemeen Pensioenfonds Curaçao (hierna: APC) (PB 1997, nummer 311) en de Landsloterij (PB 1965, nummer 122, artikel 9) is bovendien specifiek voor de Rekenkamer een taak weggelegd ten aanzien van de controle van de financiële verantwoordingen van deze organisaties.

Tot slot is de Rekenkamer bevoegd om alle informatie die zij ten behoeve van haar onderzoeken nodig heeft, bij degenen die onder het domein van onderzoek vallen op te vragen.

Onafhankelijke positie van de Rekenkamer

De Rekenkamer is een Hoog College van Staat en het sluitstuk van de controle op de overheid. De Rekenkamer is onafhankelijk in haar oordeel. Wij zijn een onafhankelijke instituut en dus geen onderdeel van de regering of het parlement. In artikel 49 lid 1 van de Lv ARC de volgende bepaling opgenomen: “In overeenstemming met de Algemene Rekenkamer en de betrokken minister stellen de Staten de Algemene Rekenkamer faciliteiten beschikbaar voor een goede onafhankelijke functionering”. Voorts vloeit uit de Lv ARC voort dat de Rekenkamer zelf beslist wat zij onderzoekt; de Rekenkamer stelt dus onderzoek op eigen initiatief in. Daarnaast bepaalt de Rekenkamer zelf of zij een verzoek van de Staten om onderzoek te doen honoreert en op welke wijze zij invulling geeft aan dat onderzoek. Alvorens een verzoek te honoreren gaat de Rekenkamer eerst

¹ A.B. 2010 no. 87, letter h.

Jaarverslag 2019

na of zij bevoegd is om het desbetreffende onderzoek te doen en wat de toegevoegde waarde zal zijn.

2

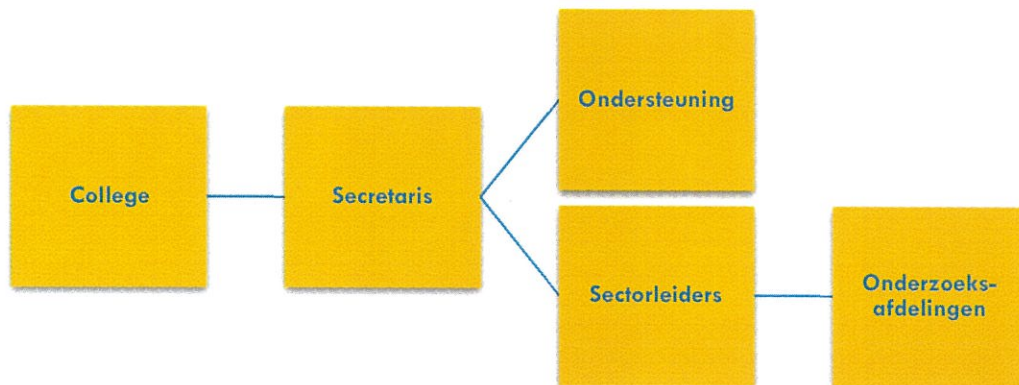
C₁
H₂
A₂
N₃
G₄
E₂

X₁₀
M₂
A₁
N₃
G₂
L₂
A₂
R₄
C₁

ORGANISATIE

Ter uitvoering van haar wettelijke taken en bevoegdheden is de organisatie van de Rekenkamer als volgt ingedeeld.

Figuur 2: Indeling organisatie

College

Het College bestaat uit drie leden, de Voorzitter daaronder begrepen. Ter vervanging van de leden zijn er ten hoogste drie plaatsvervangende leden.

De Voorzitter, de leden en de plaatsvervangende leden worden bij landsbesluit benoemd voor een periode van vijf jaar en zijn terstond herbenoembaar. Als een lid of plaatsvervangend lid de leeftijd van 70 jaar bereikt wordt hem/haar eervol ontslag verleend.

De Voorzitter oefent het algehele toezicht uit op de Rekenkamer(organisatie).

Werkzaamheden

De werkzaamheden van het College zijn geregeld in het Reglement van Orde van het College².

Het College dient minimaal één keer per maand te vergaderen, maar streeft een vergaderfrequentie na van gemiddeld twee keer per maand. In totaal heeft het College in de verslagperiode dertien keer vergaderd in officiële collegevergaderingen.

Samenstelling en mutaties in 2019

In het jaar 2019 zijn er de volgende mutaties in de samenstelling van het College geweest.

Per 1 januari 2019 bestond het College uit de volgende personen:

- mevrouw M.I. Wedervoort, Voorzitter;
- de heer C.P. Josepa, lid;
- mevrouw A.M. Rodriguez, plaatsvervangend lid.

In verband met de langdurige ziekte van de heer Josepa, gevolgd door zijn ontslag met ingang van 10 april 2019 wegens het aflopen van zijn ambtsperiode, heeft mevrouw Rodriguez gedurende het gehele kalenderjaar als waarnemend lid opgetreden.

De heer Eithel D.C. Vriend is bij Landsbesluit van 28 mei 2019 no. 19/0996 als lid van de Rekenkamer benoemd. De eedaflegging door de heer Vriend heeft op 29 mei 2019 plaatsgevonden ten overstaan van de Gouverneur van Curaçao, Hare Excellentie mevrouw Lucille George-Wout.

² P.B. 2014, no. 8

Jaarverslag 2019

De ambtstermijn van mevrouw Wedervoort is op 3 juni 2019 verlopen. In verband hiermee is op 7 juni 2019 een brief naar de Staten gestuurd met het verzoek om mevrouw Wedervoort terstond te herbenoemen als Voorzitter. De Staten hebben het verzoek niet gehonoreerd. Mevrouw Wedervoort is met ingang van 3 juni 2019 bij landsbesluit eervol ontslag verleend. Gedurende de periode van 3 juni 2019 tot en met het eind van de verslagperiode heeft de heer Vriend gefungeerd als waarnemend Voorzitter.

De heer Percival N. Virginia is bij Landsbesluit van 27 december 2019 no. 19/2437 benoemd als lid van de Rekenkamer.

Vervolgens heeft de heer Virginia op 30 december 2019 de eed afgelegd ten overstaan van de Gouverneur van Curaçao, Hare Excellentie mevrouw Lucille George-Wout.

In onderstaand overzicht is de samenstelling van het College met ingang van 27 december 2019 weergegeven.

Tabel 1: Collegeleden m.i.v. 27 december 2019

Leden	Eithel D.C. Vriend, Bac
	Bezoldigde betrekkingen: - Gepensioneerde Datum benoeming: 28 mei 2019
	mr. Percival N. Virginia Bezoldigde betrekkingen: - Statutair directeur Banco di Caribe N.V. - Statutair directeur National Investments Bank (NA) N.V. Datum benoeming: 27 december 2019
	Vacant
Plaats- vervangende leden	mr. dr. Adaly M. Rodriguez
	Bezoldigde betrekkingen: - Datum benoeming: 27 september 2017
	Vacant
	Vacant

Secretaris

Aan de Rekenkamer is sinds 1 maart 2014 mevrouw Shanela Cathalina als Secretaris toegevoegd die belast is met de dagelijkse leiding van de Rekenkamerorganisatie.

Medewerkers

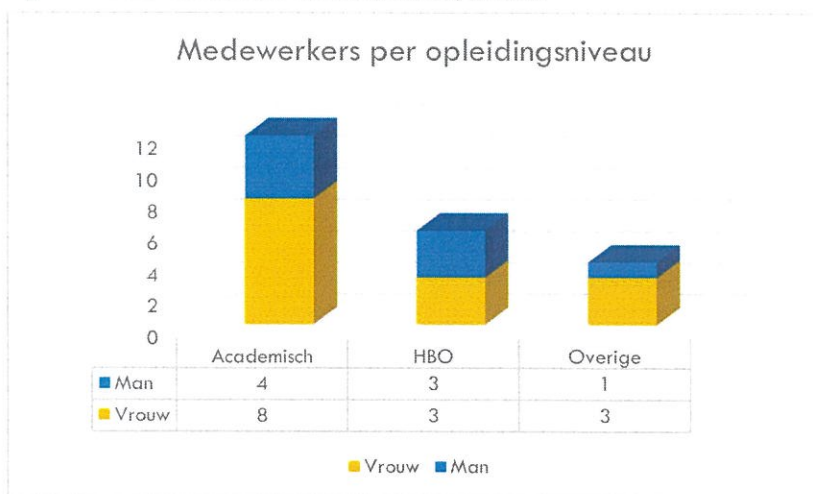
Het team dat de Secretaris ondersteunt en onder haar leiding staat bestaat uit vier sectorleiders en de juridisch adviseur/HR Manager.

De personeelsbezetting van de Rekenkamer bestond eind 2019 uit 22 personen. Begin 2019 was er sprake van 23 medewerkers, echter is met ingang van 1 april 2019 op eigen verzoek ontslag verleend aan één medewerker.

Het onderzoeksteam bestond eind 2019 uit zeventien medewerkers, inclusief de sectorleiders. Voorts waren er per 31 december 2019 vijf medewerkers werkzaam in de ondersteunende sector.

Eind 2019 gold de volgende verdeling qua opleiding en geslacht:

Figuur 3: Medewerkers naar opleidingsniveau/geslacht

Eén medewerker maakt gebruik van de mogelijkheid om in deeltijd werkzaam te zijn.

De organisatiestructuur van de Rekenkamer is aan een evaluatie toe om tot een optimale prestatie te kunnen komen. Hier zal verder gedurende het jaar 2020 aan gewerkt worden.

Aanpassing Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao

Met alle inspanningen is het de Rekenkamer gelukt om in 2019 vooruitgang te boeken in de herziening van de Lv ARC.

Zoals algemeen bekend is er een tekort aan wetgevingsjuristen op Curaçao waardoor de zoektocht naar een wetgevingsjurist zeer moeizaam verliep. Uiteindelijk hebben wij een

externe jurist bereid gevonden om samen met ons het wetgevingsproject verder te doorlopen. Daarnaast heeft ook de Algemene Rekenkamer van Nederland een bijdrage geleverd door het concept te becommentariëren waarvoor de Rekenkamer haar zeer erkentelijk is. Gezien de nog uit te voeren werkzaamheden is de Rekenkamer nog niet in staat geweest om vóór de jaarafsluiting een conceptontwerp Lv ARC aan de minister van Algemene Zaken aan te bieden. Het streven is om dit in 2020 af te ronden.

Duurzame ontwikkeling van de medewerkers

De Rekenkamer acht het haar taak en plicht om de middelen en medewerkers die haar ter beschikking zijn gesteld, zodanig in te zetten dat er kwantitatief én kwalitatief hoogwaardige producten worden gerealiseerd.

De hoogst belangrijke doelstelling is om continu te investeren in de ontwikkeling van haar medewerkers om de verworven kennis op peil te houden danwel te verhogen. Er is dan ook in 2019 verder geïnvesteerd in trainingen op onder andere vaktechnisch en communicatie gebied.

Permanente educatie

Jaarlijks reserveert de Rekenkamer minimaal 80 uur per medewerker voor opleiding en/of professionele ontwikkeling. In 2019 is evenals het voorgaande jaar voor iedere medewerker een Persoonlijk Ontwikkelingsplan (POP) opgesteld aan de hand van de bij hem/haar gesignaleerde ontwikkelpunten.

Jaarlijks draagt de Rekenkamer zorg voor het geven van cursussen of trainingen op alle niveaus van de medewerkers binnen de organisatie.

De volgende trainingen en cursussen heeft de Rekenkamer laten verzorgen:

- Ortografia di Papiamentu;
- E-learning Ethiek;
- Emotional Intelligence;
- IDI eLearning Specialist;
- Masterclass Toezicht op en in de financiële sector;
- Fraude, Witwassen, Cultuur en Governance;
- Frauderisicofactoren voor Overheidsaccountants;

Jaarverslag 2019

- Persberichten schrijven basic; en
- Persberichten schrijven advanced.

Bepaalde trainingen/cursussen werden online gevolgd.

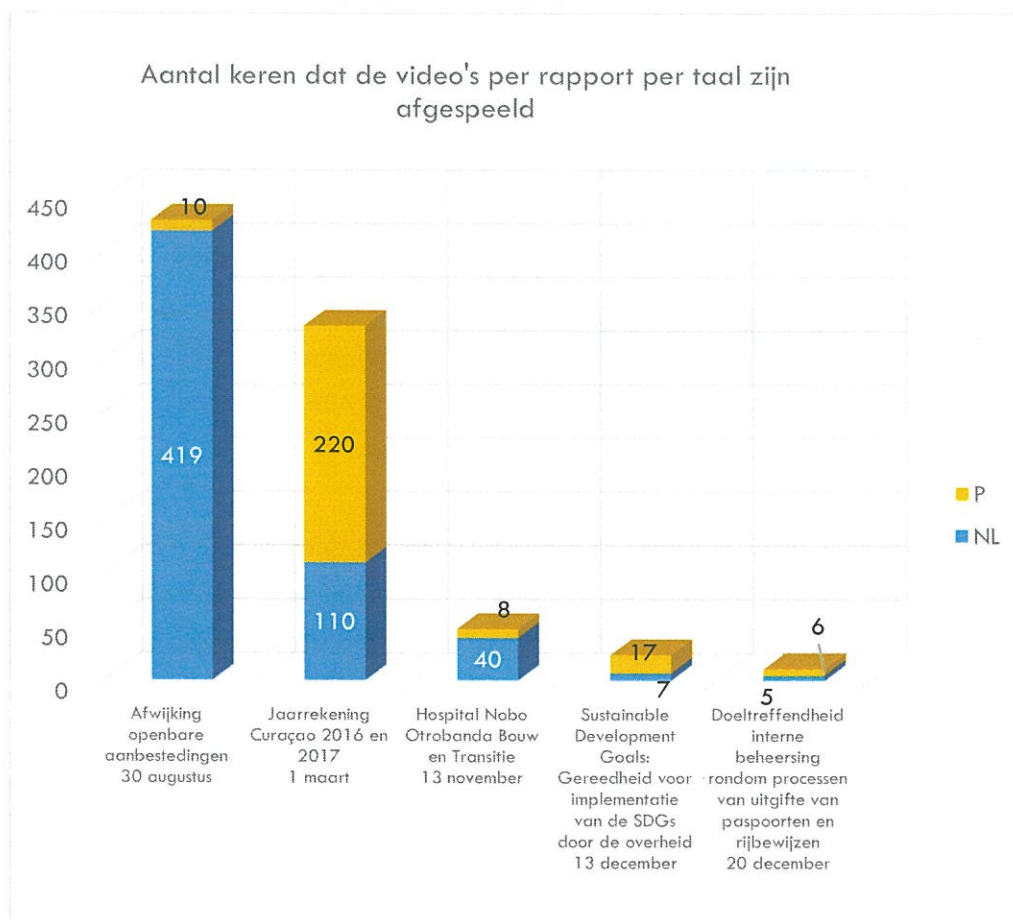
Communicatie

Alle onderzoeksrapporten worden, nadat aanbidding aan de Staten heeft plaatsgevonden, op de website van de Rekenkamer (www.rekenkamercuracao.cw) geplaatst. Vertaling in het Papiaments van de samenvatting, conclusies en aanbevelingen van de uitgebrachte rapporten is in het verslagjaar 2019 voortgezet. De achterliggende gedachte hiervan is om een grotere doelgroep te bereiken.

Impact van de producten

Door de Rekenkamer is geïnventariseerd hoe vaak de door haar gepubliceerde rapporten of de video's zijn bekeken. Het plaatsen van video's is voor ons een waardevol instrument om de communicatie met de gemeenschap te vergroten. Dit stelt de Rekenkamer in staat om te beoordelen of een ander communicatiemiddel dient te worden aangewend om de communicatie met de burgers te vergroten. Uit onderstaand overzicht kan worden afgeleid hoe vaak de verschillende producten zijn geraadpleegd.

Figuur 4: Aantal keren dat de video's zijn geraadpleegd

Strategisch beleid communicatie met stakeholders

In het SES-project is in 2017 door het INTOSAI Development Initiative (hierna: IDI³) ontwikkeld en opgestart. Het streven van dit project is *Greater audit impact through effective stakeholders engagement*. Er is sindsdien een trainingsprogramma aan de deelnemers aangeboden bestaande uit zowel theoretische als praktische sessies.

³ De IDI is het orgaan van de INTOSAI dat ondersteuning geeft bij de realisatie van de strategische doelstellingen van de Internationale Organisatie van Rekenkamers, de INTOSAI. De IDI ondersteunt rekenkamers van verschillende landen bij hun inspanningen om hun prestaties, onafhankelijkheid en professionaliteit duurzaam te verbeteren. INTOSAI is een non-profit overkoepelende organisatie van Rekenkamers wereldwijd.

Lessons Learnt Workshop

Het 'SAIs Engaging with Stakeholders (SES)' project is in 2017 door IDI ontwikkeld en

opgestart. Het streven van dit project is 'Greater audit impact through effective stakeholders engagement'. Van 20 tot en met 23 augustus 2019 hebben drie medewerkers van de Rekenkamer deelgenomen aan de 'Lessons

Learnt Workshop' van dit project in Pretoria, Zuid Afrika. Alle sessies van het SES-project zijn door IDI gesponsord.

Aan deze workshop hebben in totaal twintig rekenkamers deelgenomen waarvan twaalf leden van de 'African Organization of Supreme Audit Institutions from English-speaking African countries (AFROSAI-E)' en acht leden van de 'Caribbean Organisation of Supreme Audit Institutions (CAROSAI)'.

Gedurende deze vierdaagse workshop hebben alle deelnemende rekenkamers een korte presentatie gegeven over de voortgang die zij hebben geboekt met betrekking tot de implementatie van hun SES-strategieën.

Naast de presentaties is ook het SES-project geëvalueerd. Ook hebben de deelnemers in groepen hun individuele uitdagingen die zij tijdens de uitvoering van de strategie zijn tegengekomen, gedeeld en vervolgens samen mogelijke oplossingen voor deze uitdagingen bedacht. Het was een informatieve bijeenkomst en de Rekenkamer is volop bezig met de implementatie van haar strategie.

Stakeholders informeren inzake werkwijze van de organisatie

In het kader van het SES-project, de resultaten van een uitgevoerde enquête bij de Staten én de geuite onrust door enkele Statenleden in de media heeft de Rekenkamer de Staten

'Di tópiko te publikashon'

PRESENTASHON NA PARLAMENTO, 25 ABRIL 2019

voorgesteld om een presentatie te geven over haar werkzaamheden en mogelijke knelpunten tijdens het onderzoekstraject. Op 25 april 2019 heeft de presentatie getiteld 'Di tópiko te publikashon' plaatsgevonden. Opmerkelijk was dat er slechts 20%

van de Statenleden aanwezig was (inclusief de Griffier).

Website

De website is zowel in het Papiaments als in het Nederlands toegankelijk. Op de site zijn onder andere de rapporten opgenomen die de afgelopen tien jaar zijn uitgebracht maar ook korte filmpjes met de belangrijkste bevindingen van een onderzoek en een overzicht van de lopende onderzoeken.

Corporate Citizenship

De Rekenkamer is zich ervan bewust dat ook zij haar steentje dient bij te dragen aan het welzijn van de gemeenschap door het verrichten van vrijwilligerswerk. In dit verband hebben medewerkers traditiegetrouw ook in 2019 deelgenomen aan 'Fundashon Tur ta Konta' en 'CURA DOET'

Fundashon Tur ta Konta

Eén medewerker heeft in 2019, evenals in de voorgaande jaren, leerlingen hulp geboden bij de vakken rekenen en wiskunde. De begeleiding vond voornamelijk in de middaguren plaats. De ondersteuning wordt door 'Fundashon Tur ta Konta' gecoördineerd.

CURA DOET

Evenals in 2018 heeft ook in 2019 een aantal medewerkers meegedaan aan CURA DOET. In 2019 betrof dit de schoonmaak van Playa Charomba bij Ascension.

Jaarverslag 2019

Aanvankelijk was het de bedoeling om plastic en ander afval te verwijderen en om snoeiwerk te verrichten in en rondom de baai.

Echter, gezien de op dat moment grote aanwezigheid van sargassumwier hebben de deelnemers op 15 maart 2019 getracht om het sargassumwier zoveel mogelijk uit de baai te verwijderen. Dit was hard nodig door de plotseling hevige aanwas van wier in de baai dat heel funest is voor de schildpadden en vissen.

De Rekenkamer heeft haar dank uitgesproken jegens de vrijwilligers voor hun inzet en enthousiasme en zal ernaar streven dat dit initiatief volgend jaar wederom een vervolg krijgt!

3

C₁ A₂ R₄ E₂

X₁₀
M₂
A₁
N₃
L₂ G₂ A₂ R₄ C₁

DE WERKZAAMHEDEN

De Rekenkamer bepaalt zelf welke onderzoeken zij doet. De Staten kunnen een verzoek indienen voor een onderzoek. Aan de hand van een interne analyse bepaalt de Rekenkamer of zij het verzoek van de Staten zal honoreren.

Vanaf het moment dat een rapport aan de Staten is aangeboden is het een openbaar document. Het rapport wordt op de website van de Rekenkamer (www.rekenkamercuracao.cw) geplaatst zodat het door een ieder kan worden geraadpleegd. Er wordt eveneens een verkorte versie van het rapport in het Papiaments en in het Nederlands op de website geplaatst.

Soort onderzoeken

Conform de Lv ARC voert de Rekenkamer controle uit op het geldelijk en materieel beheer in de ruimste zin - ongeacht welke vorm aan dat beheer is gegeven - voor het Land Curaçao. Dit wordt gedaan aan de hand van rechtmatigheid-, doelmatigheid- en integriteitsonderzoeken. Hieronder volgt een korte omschrijving van de verschillende type onderzoeken die de Rekenkamer bevoegd is uit te voeren.

Voorgeschreven wettelijke controle jaarrekening Land

De door de Raad van Ministers geaccordeerde jaarrekening wordt door de minister van Financiën aan de Rekenkamer aangeboden ter controle.

De Rekenkamer behoort binnen een termijn van anderhalve maand na ontvangst van het afschrift van het verslag van de accountant (lees: SOAB) een verslag van haar bevindingen uit te brengen aan de Staten.

Rechtmatigheidsonderzoeken

Het is de wettelijke taak van de Rekenkamer om jaarlijks bij het Land te controleren of het binnenkomende geld (belastingen en heffingen) volgens de regels is geïnd en of het uitgaande geld is besteed conform de begroting en regels.

Doelmatigheidsonderzoeken

Doelmatigheidsonderzoeken hebben betrekking op de drie E's, zijnde Economy, Efficiency en Effectiveness. Dit betekent dat de Rekenkamer onderzoekt of de overheid doelmatig werkt en de juiste hoeveelheid middelen inzet om de gewenste resultaten te behalen.

Integriteitsonderzoeken

De Rekenkamer kan onderzoek verrichten naar de bestuurlijke integriteit van politieke gezagsdragers en ambtelijke functionarissen bij de uitoefening van hun taken en bevoegdheden. Een integriteitsonderzoek brengt mogelijke integriteitrisico's en integriteitaspecten in kaart en bevat aanbevelingen tot het treffen van maatregelen hiertegen.

4

C₁

O₂

N₃

T₂

E₂

N₃

T₂

X₁₀

M₂

A₁

N₃

G₂

L₂

A₂

R₄

C₁

ONDERZOEKEN

De Rekenkamer maakt voor rechtmatigheidsonderzoeken onderscheid tussen de zogenoemde 'financial', 'compliance' en 'IT' audits. Financial audits zijn onderzoeken van financiële verantwoordingen waaronder de wettelijke voorgeschreven jaarlijkse controle van de jaarrekening van het Land Curaçao.

Compliance audits betreffen onderzoeken waarbij wordt nagegaan of een bepaald auditonderwerp voldoet aan de regelgevingen die als normen zijn vastgesteld.

Een IT audit is het onderzoeken en evalueren van de IT-infrastructuur, het beleid en de activiteiten van een organisatie. Informatietechnologie-audits bepalen of IT-controles bedrijfsactiva beschermen, gegevensintegriteit waarborgen en of deze zijn afgestemd op de algemene doelstellingen van de desbetreffende organisatie.

In het verslagjaar 2019 heeft de Rekenkamer gewerkt aan verschillende onderzoeken. Voornamelijk werd aandacht besteed aan het uitvoeren van doelmatigheidsonderzoeken wat aanbevolen wordt door de rekenkamerorganisaties.

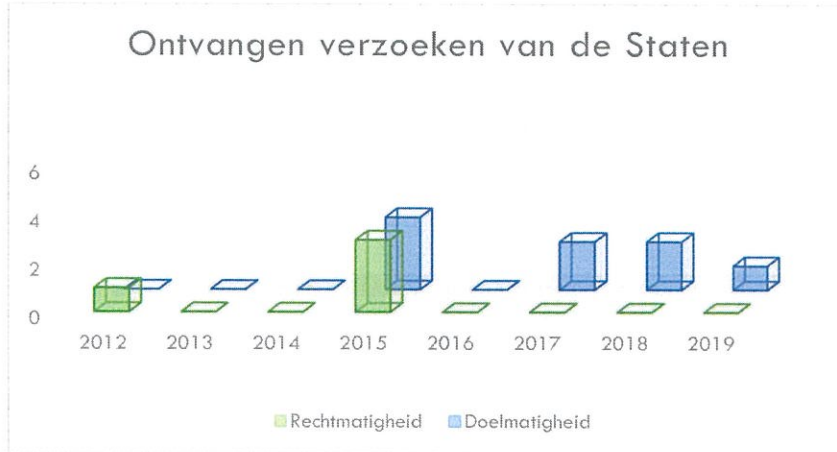
Van de Staten ontvangen verzoeken

In het jaar 2019 hebben de Staten de Rekenkamer verzocht om een onderzoek in te stellen naar de rechtmatigheid en doelmatigheid van het beleid en de processen binnen Fundashon Kas Popular (hierna: FKP). De Staten wensten meer inzicht te krijgen in het financiële huishouden en de effectiviteit van de functie van de FKP binnen de samenleving.

De Rekenkamer heeft alvorens de Staten in te lichten of het onderzoek wel of niet uitgevoerd kon worden, de directeur van FKP benaderd om na te gaan of FKP openstaat voor een onderzoek. De directeur heeft toentertijd zowel aan de Rekenkamer als de media aangegeven volledig open te staan voor het onderzoek. Echter, is de directeur door de Raad van Commissarissen erop gewezen dat een wettelijke basis hiervoor ontbreekt. Ook zouden de statuten en de Corporate Governance regelgeving, waaraan de organisatie onderhevig is, geen mogelijkheid bieden dat een overheidsorgaan zelfstandig onderzoek kan verrichten naar het beleid en de uitvoering daarvan bij de organisatie.

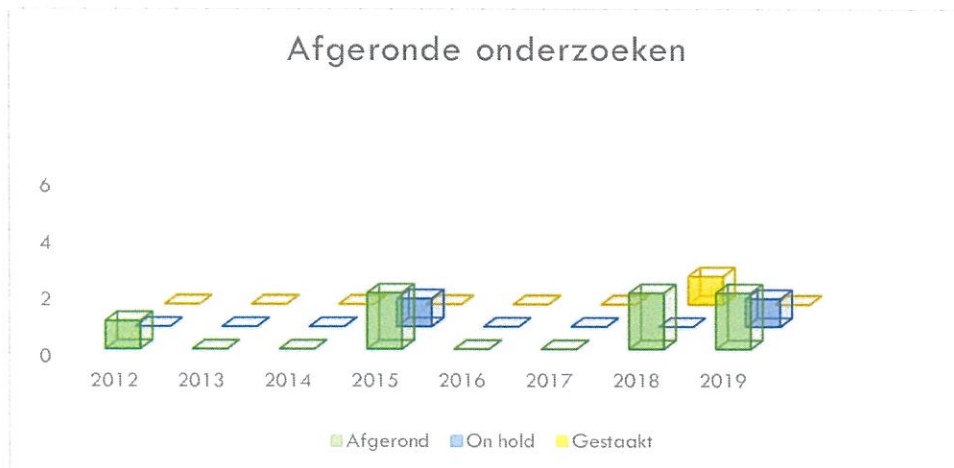
Hieronder is een overzicht opgenomen van de in 2019 ontvangen verzoeken van de Staten ten opzichte van de voorgaande jaren.

Figuur 5: Ontvangen verzoeken van de Staten periode 2012 – 2019

In het jaar 2019 zijn twee Statenverzoeken afgerond en één *on hold* gezet in afwachting van een reactie van de Staten. Het laatste betreft het onderzoek van FKP.

Figuur 6: Afgeronde onderzoeken periode 2012 – 2019

De Rekenkamer heeft twee verzoeken door de Staten afgerond, te weten:

- Hospital Nobo Otrobanda: Bouw en transitie (deelonderzoeken 1 en 2); en
- Afwijkingen openbare aanbesteding.

Gepubliceerde rapporten

De Rekenkamer heeft in het verslagjaar 2019 aan verschillende onderzoeken gewerkt. Hieronder volgt een weergave van de afgeronde onderzoeken.

Tabel 2: Afgeronde onderzoeken

Rechtmatigheid	Jaarrekening Land 2016	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zijn de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten tot stand gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving? 2. Geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2016 en het resultaat over 2016?
	Jaarrekening Land 2017	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zijn de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten tot stand gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving? 2. Geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2016 en het resultaat over 2016?
	Afwijking openbare aanbestedingen	Is in overeenstemming met de regels en beleid goedkeuring verleend om af te wijken van openbare aanbesteding?
Doelmatigheid	Hospitaal Nobo Otrobanda: Bouw en transitie	<p>Zijn er voldoende maatregelen getroffen om te waarborgen dat het project HNO binnen de begroting wordt gerealiseerd en dat de doelstellingen die zijn opgenomen in de Beheersovereenkomst worden behaald?</p> <p>Deelonderzoek 1: Wat zijn de oorzaken van het niet tijdig afronden van de bouw en zijn er afdoende maatregelen getroffen om het risico op verdere vertraging te beheersen?</p> <p>Deelonderzoek 2: Wat zijn de oorzaken van de vertraging in de transitie en zijn er afdoende maatregelen getroffen om het risico op verdere vertragingen te beheersen?</p>
	Gereedheid voor de implementatie van de Sustainable Development Goals (SDGs) door de Overheid	Vormen de stappen die de overheid vanaf september 2015 tot 12 december 2018 heeft genomen een goede voorbereiding om de doelen van de 2030 Agenda (de SDGs) in het jaar 2030 te bereiken?
	Doeltreffendheid interne beheersing rondom de processen van uitgifte van paspoorten en rijbewijzen.	Worden afwijkingen in de inkomsten bij de uitgifte van soorten en rijbewijzen voorkomen door de interne beheersing rondom de relevante processen?

Hieronder wordt uitgebreid over deze verschillende afgeronde onderzoeken.

Jaarrekening Land 2016

De Rekenkamer heeft de wettelijke taak om de jaarrekening van het Land te onderzoeken. Op basis van het oordeel van de Rekenkamer kunnen de Staten de jaarrekening vaststellen en décharge verlenen aan de ministers voor het gevoerde beleid. Om een oordeel te kunnen geven over de jaarrekening 2016 van het Land heeft de Rekenkamer twee centrale onderzoeksvragen geformuleerd, namelijk:

1. Zijn de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten in het jaar 2016 tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving (financiële rechtmatigheid)?;
2. Is de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de financiële positie van het Land per 31 december 2016 en het resultaat over 2016?

Uit het onderzoek heeft de Rekenkamer geconcludeerd dat:

1. De verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten in 2016 niet tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving;
2. De jaarrekening geen getrouw beeld geeft van de financiële positie van het Land per 31 december 2016 en het resultaat over 2016.

Dat de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten niet tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving is getrokken op basis van de onderstaande constatering.

- Er is geen sprake van overeenstemming met de vastgestelde landsbegroting van 2016. De begrotingsoverschrijdingen die hiermee zijn gemoeid bedragen totaal NAf 491 miljoen en dit wordt aangemerkt als een rechtmatigheidsfout.
- Er is geen sprake van het naleven van andere relevante wettelijke regelingen voor het verstrekken van subsidie of de wettelijke vereisten bij

het aangaan van verplichtingen. Dit heeft een rechtmatigheidsfout van totaal NAf 702 miljoen veroorzaakt.

- Er bestaat onzekerheid of de uitgaven en de ontvangsten volgens de relevante wettelijke regelingen zijn ontstaan aangezien de onderliggende documenten om dit te kunnen controleren niet beschikbaar zijn. Deze rechtmatigheidsonzekerheid bedraagt totaal NAf 2.983 miljoen.
- De jaarrekening geeft geen getrouw beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2016 en het resultaat over 2016 daar deze jaarrekening:
 - niet opgesteld volgens alle betreffende bepalingen van de Landsverordening Comptabiliteit 2010. Het bevat NAf 182 miljoen aan getrouwheidsfouten en NAf 3.068 miljoen aan getrouwheidsonzekerheden;
 - geen getrouwe weergave van het gevoerde financieel beheer.

De jaarrekening bevat met betrekking tot de rechtmatigheid en de getrouwheid totaal NAf 1.375 miljoen aan fouten en NAf 6.051 miljoen aan onzekerheden.

Omwille van een getrouw beeld mag deze jaarrekening niet meer dan NAf 17 miljoen aan fouten en/of onzekerheden bevatten. De gebruiker van deze jaarrekening heeft dus geen juist inzicht over de financiële positie en het resultaat van het Land.

Voorts is in het onderzoek geconstateerd dat de reeds vermelde tekortkomingen veroorzaakt worden door het financieel beheer dat niet ordelijk en niet controleerbaar is.

Het conceptrapport is aan de minister van Financiën en aan de Secretaris Generaal van het Ministerie van Financiën aangeboden voor hoor en wederhoor. De Rekenkamer heeft echter geen reactie ontvangen van de minister van Financiën. De Secretaris Generaal van het Ministerie van Financiën heeft in haar reactie op het conceptrapport aangegeven dat de regering bezig is met diverse verbetertrajecten.

Het rapport is op 28 februari 2019 aangeboden aan de Staten en een exemplaar is op basis van *professional courtesy* aan de Raad van Ministers en de Secretaris Generaal van het Ministerie van Financiën aangeboden.

Jaarrekening Land 2017

De Rekenkamer heeft de wettelijke taak om de jaarrekening van het Land te onderzoeken. Op basis van het oordeel van de Rekenkamer kunnen de Staten de jaarrekening vaststellen en décharge verlenen aan de ministers voor het gevoerde beleid. Om een oordeel te kunnen geven over de jaarrekening 2017 van het Land heeft de Rekenkamer wederom twee centrale onderzoeksvragen geformuleerd, te weten:

1. Zijn de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten in het jaar 2017 tot stand gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving (financiële rechtmatigheid)?;
2. Geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2017 en het resultaat over 2017?.

De Rekenkamer heeft de volgende conclusies getrokken:

1. De verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten in 2017 niet tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving.
2. De jaarrekening geen getrouw beeld geeft van de financiële positie van het Land per 31 december 2017 en

het resultaat over 2017.

De verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten zijn niet tot stand gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving. De basis voor dit oordeel is:

- de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten zijn niet tot stand gekomen in overeenstemming met de vastgestelde landsbegroting. De rechtmatigheidsfout wegens de begrotingsoverschrijdingen bedraagt totaal NAf 1.073 miljoen.
- de verplichtingen en de uitgaven zijn ook niet tot stand gekomen volgens de andere relevante wettelijke

regelingen. De rechtmatigheidsfout bedraagt totaal NAf 314 miljoen.

- de uitgaven en de ontvangsten waarvan het onzeker is of deze volgens de relevante wettelijke regelingen zijn ontstaan. Deze rechtmatigheidsonzekerheid bedraagt totaal NAf 2.880 miljoen.

De jaarrekening geeft geen getrouw beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2017 en het resultaat over 2017. De onderbouwing hiervan is dat deze jaarrekening:

- niet is opgesteld volgens alle betreffende bepalingen van de Landsverordening Comptabiliteit 2010. Het bevat NAf 38 miljoen aan getrouwheidsfouten en NAf 2.906 miljoen aan getrouwheidsonzekerheden.
- geen getrouwe weergave geeft van het gevoerde financieel beheer.

De jaarrekening bevat met betrekking tot de rechtmatigheid en de getrouwheid totaal NAf 1.425 miljoen aan fouten en NAf 5.786 miljoen aan onzekerheden. Omwille van een getrouw beeld mag deze jaarrekening niet meer dan NAf 18

miljoen aan fouten en of onzekerheden bevatten. De gebruiker van deze jaarrekening heeft dus geen juist inzicht over de financiële positie en het resultaat van het Land.

Eveneens is in het onderzoek geconstateerd dat de vermelde tekortkomingen veroorzaakt worden door het financieel beheer dat niet ordelijk en niet controleerbaar is.

Het conceptrapport is aan de minister van Financiën en aan de Secretaris Generaal van het Ministerie van Financiën aangeboden voor hoor en wederhoor. De Rekenkamer heeft echter geen reactie ontvangen van de minister van Financiën. De Secretaris Generaal van het Ministerie van Financiën heeft in haar reactie op het conceptrapport aangegeven dat de regering bezig is met diverse verbetertrajecten.

Het rapport is op 28 februari 2019 aangeboden aan de Staten en een exemplaar is op basis van *professional courtesy* aan de Raad van Ministers en de Secretaris Generaal van het Ministerie van Financiën aangeboden.

Afwijkingen Openbare aanbesteding

Op verzoek van de Staten heeft de Rekenkamer onderzoek gedaan naar de afwijkingen van regels en beleid op het gebied van openbare aanbestedingen in de periode van 10 oktober 2010 tot 11 augustus 2015. Gelet op de toelichting op het verzoek heeft het onderzoek zich gericht op de vraag of afwijkingen van openbare aanbesteding volgens de regels en beleid hebben plaatsgevonden. Daarbij is niet alleen nagegaan of er goedkeuring is verkregen om af te wijken, maar ook of de goedkeuring terecht is verleend, dus of aan de criteria was voldaan om in aanmerking te komen voor afwijking van openbare aanbesteding.

De Rekenkamer heeft geconcludeerd dat het financieel beheer betreffende afwijking van openbare aanbestedingen in de onderzoeksperiode ondeugdelijk was. Het beheer was namelijk niet ordelijk en daardoor in belangrijke mate niet controleerbaar. Daardoor kan de vraag, of afwijkingen van openbare aanbesteding volgens de regels en beleid hebben plaatsgevonden, voor een groot deel (71%: NAf. 175,7 miljoen) niet worden beantwoord. Het financieel beheer was eveneens ondeugdelijk omdat een groot deel van de resterende afwijkingen (25%:

NAf. 63,9 miljoen), door gebrek aan een deugdelijke toetsing, in strijd met de interne regels is goedgekeurd. Daardoor zijn deze afwijkingen onrechtmatig. Verder is 3% van de afwijkingen (NAf. 3,3 miljoen) uitgevoerd zonder vooraf te zijn goedgekeurd.

Door het ontbreken van ordelijk en controleerbaar beheer en onvoldoende naleving van de comptabele regels bestaat het risico dat de overheid opdrachten aangaat die niet de beste prijs/kwaliteit verhouding voor de overheid garanderen. Er wordt namelijk ruimte geboden voor misbruik van de mogelijkheid om niet openbaar aan te besteden, terwijl openbare aanbesteding juist de mededinging van aanbieders bevordert, wat kan leiden

tot lagere prijzen. Tot slot wordt geconcludeerd dat het opvolgen van de regels en beleid niet wordt bevorderd daar overtredingen niet leiden tot sancties.

Aan de minister van Financiën is aanbevolen om:

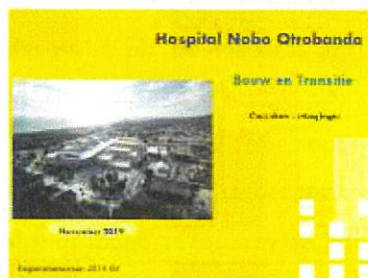
- de regels, die ter zake in de landsverordening Financieel Beheer 2016 zijn opgenomen, in de bestaande AO procedure te verwerken en concreet aan te geven wanneer sprake is van 'landsbelang'.
- het functioneren van de afdeling Toezicht Financiën op dit gebied te verbeteren, zoals ordelijke en toegankelijke archivering van documenten en kwalitatief betere toetsing en motivering van goedkeuring/afkeuring van verzoeken om af te wijken;
- toe te zien op tijdige en volledige kwartaalrapportage van de afwijkingen door de afdeling AO/IC;
- het aangaan van verplichtingen zonder dat de vereiste goedkeuring tot afwijking van openbare aanbesteding en de vereiste machtiging om de verplichting aan te gaan te ontmoedigen.

Aan alle ministers is aanbevolen om:

- te zorgen dat: de documenten ordelijk en toegankelijk worden gearchiveerd en een registratie wordt bijgehouden van de aanbestedingen;
- het toezicht op de juiste uitvoering van de aanbestedingsprocedure door de interne controller wordt aangescherpt;
- bij de verzoeken om af te wijken van openbare aanbesteding duidelijk gemotiveerd wordt óf sprake is van 'landsbelang', en zo ja waarom, óf als sprake is van een wettelijk toegestaan uitzonderingsgeval;
- maatregelen worden genomen tegen de verantwoordelijke ambtenaren die de regels overtreden en in dit verband uitvoering te geven aan het sanctiebeleid dat de regering zal introduceren.

Aan de Staten is tot slot aanbevolen om er op toe te zien dat de minister van Financiën en de overige ministers de gesignaleerde tekortkomingen opheffen, waaronder de daadwerkelijke invoering én uitvoering van een sanctiebeleid tegen het niet gemachtigd aangaan van financiële verplichtingen.

Hospital Nobo Otrobanda: Bouw en transitie

De Staten hebben de Rekenkamer per brief van 15 mei 2018 gevraagd om onderzoek te doen naar het project Hospital Nobo Otrobanda. De Rekenkamer was reeds op eigen initiatief een onderzoek begonnen. Het onderzoek is verdeeld in vijf deelonderzoeken waarover in vier deelrapporten wordt gerapporteerd. Op 13 november 2019 is rapport aan de Staten uitgebracht over het eerste deelrapport waarin over het eerste en tweede deelonderzoek is gerapporteerd, te weten 'Bouw' en 'Transitie'.

Deelonderzoek 1

De onderzoeksvraag van deelonderzoek 1 'Bouw' luidt:

Wat zijn de oorzaken van het niet tijdig afronden van de bouw en zijn er afdoende maatregelen getroffen om het risico op verdere vertraging te beheersen?

Geconcludeerd is dat de impact van de locatiewijziging in 2013 en de complexiteit en omvang van het project vanaf het begin zijn onderschat en dat een strakke monitoring van de voortgang van overheidswege heeft ontbroken. De locatiewijziging heeft niet alleen direct geleid tot een ruim 22 maanden latere start van de bouw, maar indirect ook tot een bijstelling van de planning met ruim elf maanden omdat de terreinen op de laatstelijk gekozen locatie te laat bouwrijp zijn opgeleverd. Zowel bij aanvang als na de locatiewijziging is uitgegaan van een realisatie van de bouw van het ziekenhuis binnen drie tot vier jaar. Dit kan als zeer ambitieus worden beschouwd, gezien de complexiteit en omvang van het project, én met beperkte versnellingsmogelijkheden in geval de planning achterloopt.

De planningen kunnen daarom als onrealistisch worden aangemerkt.

De maatregelen om een vierde vertraging te voorkomen, en het ziekenhuis zoals gepland op 1 juli 2019 in gebruik te nemen, hebben niet gewerkt omdat deze maatregelen niet gericht waren op de echte oorzaak, namelijk een irrealistische planning betreffende de op te leveren Milestones 2 en 3.

Deelonderzoek 2

De onderzoeksvraag van deelonderzoek 2 luidt:

Wat zijn de oorzaken van de vertraging in de transitie en zijn er afdoende maatregelen getroffen om het risico op verdere vertragingen te beheersen?

De conclusie is dat het transitietraject weinig inzichtelijk is opgezet en dat de onduidelijkheid over de verantwoordelijkheden zich gedurende het gehele project heeft gewroken.

Vanaf de aanvang van het transitietraject begin 2014 tot eind 2017 zijn nauwelijks resultaten in de uitvoering geboekt maar pas vanaf juni 2016 is de monitoring van het traject begonnen.

Er was gedurende het transitietraject geen goed zicht op vertragingen. Door de vertragingen in de bouw verschoven

de data in de oplevering van het gebouw gedurende het project en daardoor ontstond automatisch meer tijd voor de transitie.

De maatregel om verdere vertraging van de ingebruikname van het ziekenhuis te voorkomen, en deze op 1 juli 2019 te doen plaatsvinden, heeft niet gewerkt omdat sprake was van een irrealistische planning betreffende de op te leveren Milestones 2 en 3. Bovendien was, ook indien deze milestones tijdig gehaald zouden zijn, het risico groot dat ingebruikname op 1 juli 2019 niet gerealiseerd zou worden, gezien de grote hoeveelheid activiteiten die eind juni 2019 nog vóór de opening van het ziekenhuis moesten plaatsvinden. Ook was op dat moment nog steeds de financiering van de transitie niet geregeld. Er zijn stringere maatregelen genomen om meer vertraging te voorkomen. Doordat echter de datum van ingebruikname, op 15 november 2019, niet is verschoven, terwijl de datum van oplevering van het gebouw wel is verschoven, was het behalen van de datum van ingebruikname alleen met grote inspanningen mogelijk.

Tot slot heeft de Rekenkamer financiële en operationele risico's aangehaald, ook indien het ziekenhuis op 15 november

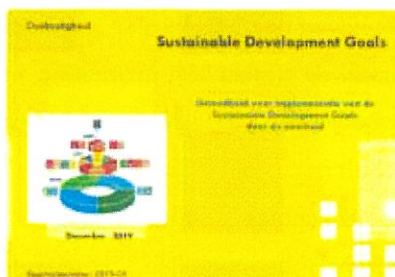
Jaarverslag 2019

2019 in gebruik wordt genomen. Aan de Staten is aanbevolen om zich te laten informeren door de minister van GMN over deze risico's en maatregelen om deze te beheersen. Het gaat om de volgende risico's:

- de zorgtaken Catherisatie, Laboratorium, Radiotherapie en Interventie radiologie zullen na de opening van het ziekenhuis nog door SEHOS uitgevoerd moeten worden omdat deze afdelingen pas later beschikbaar zijn in het nieuwe ziekenhuis. Het is niet duidelijk of er vanaf 2020 voldoende budget is om deze taken vanaf die datum nog in SEHOS te blijven uitvoeren.

- het risico bestaat dat de kwaliteit van de opgeleverde producten en diensten minder is omdat de werkzaamheden onder grote druk uitgevoerd zullen worden om de geplande datum van ingebruikname te kunnen halen;
- het is niet duidelijk welke maatregelen zijn getroffen om te garanderen dat de werkzaamheden met betrekking tot de oplevering van het gebouw, die na de opening nog resterend, met de vereiste kwaliteit en tegen het overeengekomen budget worden uitgevoerd.

Gereedheid voor implementatie van de SDGs door de Overheid

De Rekenkamer heeft het Nationaal Ontwikkelingsplan voor Curaçao, 2015-2030 onderzocht. Dit Nationaal Ontwikkelingsplan heeft de zeventien Sustainable Development Goals (hierna: SDGs) opgenomen die door de Verenigde Naties zijn aangenomen met als doel onze wereld te transformeren.

Rekening houdende met het feit dat de realisatie van de SDGs een primaire verantwoordelijkheid is van de overheid, is dit onderzoek gericht op de wijze waarop de overheid invulling heeft gegeven aan haar verantwoordelijkheid

om de SDGs te realiseren. Het doel van het onderzoek is de voorbereidingen die door de overheid zijn getroffen, in kaart te brengen en inzicht te verschaffen in de knelpunten die het behalen van de SDGs kunnen belemmeren.

De centrale vraag van dit onderzoek luidde:

Vormen de stappen die de overheid vanaf september 2015 tot 12 december 2018 heeft genomen een goede voorbereiding om de doelen van de 2030 Agenda in het jaar 2030 te bereiken?

Met dit onderzoek heeft de Rekenkamer beoogd de voorbereidingen die door de overheid zijn getroffen in kaart te brengen en inzicht te verschaffen in de knelpunten die het behalen van de SDGs in de weg hebben gestaan.

De Rekenkamer concludeert dat de overheid niet voldoende heeft gewerkt aan de obstakels die zich hebben voorgedaan bij de implementatie van de Millennium Development Goals⁴ om te voorkomen dat deze een valkuil vormen voor de realisatie van de SDGs. Zelf, hebben de ministeries zowel algemene

als specifieke punten aangegeven die de implementatie van de SDGs kunnen belemmeren. Het betreft hier de overheidsstructuur, de financiële situatie, de bewustwording inzake de SDGs en de planning en allocatie van middelen (data, financiën en personeel).

De conclusie die de Rekenkamer heeft getrokken is dat de overheid in de periode vanaf september 2015 tot en met 12 december 2018 ondanks de economische en financiële situatie van het Land verschillende acties heeft ondernomen om de SDGs te kunnen realiseren. Echter, heeft het tot december 2018 geschort aan een coördinatiestructuur en samenhangende beleidslijn waarin stappenplannen duidelijk zijn uitgewerkt in concrete procedures en richtlijnen. Het gevolg hiervan is dat de ministeries niet volgens een integraal en concreet stappenplan te werk zijn gegaan. Met als gevolg dat de overheid het risico loopt dat de SDGs niet behaald worden tegen 2030.

De conclusies en aanbevelingen inzake het gevoerde onderzoek heeft de Rekenkamer in december 2019 gerapporteerd aan Staten.

⁴ <https://www.un.org/millenniumgoals/>

Doeltreffendheid interne beheersing rondom de processen van uitgifte van paspoorten en rijbewijzen

De Rekenkamer heeft een onderzoek gedaan naar de doeltreffendheid van de interne beheersing rondom de processen bij de uitgifte van paspoorten en rijbewijzen in het jaar 2018. De aanleiding voor dit onderzoek was de geconstateerde onregelmatigheden over eerdere jaren bij de uitvoeringsorganisatie Publieke Zaken (hierna: PUZ) alsook de geconstateerde tekortkomingen in de interne beheersing van haar inkomsten van paspoorten en rijbewijzen. Deze inkomsten moeten volledig, juist en tijdig aan de Landskas worden afgedragen. Afwijkingen in deze inkomsten dienen te worden

voorkomen door middel van de interne beheersing rondom deze processen.

De centrale vraag bij dit onderzoek luidt:

‘Worden afwijkingen in de inkomsten bij de uitgifte van paspoorten en rijbewijzen voorkomen door de interne beheersing rondom de relevante processen?’

Uit het onderzoek is gebleken dat de interne beheersing rondom de relevante processen afwijkingen in de inkomsten bij de uitgifte van paspoorten en rijbewijzen niet voorkomen. Deze interne beheersing voldoet niet (goed genoeg) aan de onderstaande gestelde vijf criteria van een goede interne beheersing conform het COSO (een standaard referentiemodel om de interne beheersing te onderzoeken).

1. Goede interne beheersingsomgeving.
2. Risico's van afwijkingen in de inkomsten paspoorten en rijbewijzen worden door het management onderkend en ondervangen.
3. Goede interne beheersingsmaatregelen.
4. Goede communicatie.
5. Bewaking van de goede werking van de interne beheersingsmaatregelen.

Geconstateerd is dat onder andere controles op de inkomsten bij de uitgifte van paspoorten niet (zichtbaar) verricht worden alsook dat de vereiste functiescheiding tussen de rekenplichtige ambtenaar (verantwoordelijk voor het geldbeheer) en degene die zijn werkzaamheden controleert (interne controller) ontbreekt. Bovendien worden de vereiste dagelijkse controles op de

inkomsten uitgifte rijbewijzen niet gedaan.

Door de hierboven vermelde bevindingen bestaat ook het risico dat de verantwoorde inkomsten bij de uitgifte paspoorten en de uitgifte rijbewijzen van respectievelijk NAF 2,1 miljoen en NAF 2,4 miljoen onvolledig, niet juist en niet tijdig aan de Landskas zijn afgedragen. Het risico bestaat ook dat onregelmatigheden in deze inkomsten niet (tijdig) worden ontdekt.

Behandeling door de Staten van de in 2019 uitgebrachte rapporten

Uit onderstaand overzicht blijkt dat, op één na, geen van de door de Rekenkamer in 2019 aangeboden rapporten in de Centrale Commissie of in de openbare Statenvergaderingen zijn behandeld.

Tabel 3: Overzicht behandelde uitgebrachte onderzoeken door de Staten⁵

Behandeld door de Staten		
Rechtmatigheid	Centrale commissie	Openbare vergadering
Jaarrekening Land 2016	-	-
Jaarrekening Land 2017	-	-
Afwijkingen openbare aanbestedingen	ja	-
Behandeld door de Staten		
Doelmatigheid	Centrale commissie	Openbare vergadering
Hospital Nobo Otrobanda Bouw en Transitie	-	-
Gereedheid voor de implementatie van de Sustainable Development Goals door de Overheid	-	-
Doeltreffendheid interne beheersing rondom de processen van uitgifte van paspoorten en rijbewijzen.	-	-

⁵ - = niet bekend

Lopende onderzoeken

De lopende onderzoeken die naar verwachting in 2020 zullen worden voortgezet, worden hieronder vermeld met de centrale vraag en/of de deelvragen die hierbij beantwoord zullen worden.

Tabel 4: Lopende onderzoeken

Bachelors Opleiding in Policing toekenning opdracht voor verzorging van de opleiding	Voldoet de uitbesteding van de ontwikkeling en verzorging van de opleiding 'Bachelor in Policing' aan ICUC International B.V. aan de wet- en regelgeving en aan de doelmatigheidseisen
Curaçaohuis panden rechtmatigheid en doelmatigheid verkoop en aankoop panden	Is de verkoop/aankoop van de panden aan de Badhuisweg 173-175 en Wagenaarweg 3 en aankoop van het pand aan de Prinsegracht 63-65 in overeenstemming met het principe van doelmatigheid en zijn de geldende verkoop- en aankoopprocedures gevolgd
Doelstellingen van de van het Ministerie van OWCS	Heeft het ministerie van OWCS, voor haar wettelijk voorgeschreven doelstellingen inzake de behartiging van culturele- en sportaangelegenheden, concreet beleid met meetbare doelstellingen die SMART zijn geformuleerd, vastgesteld?
Dr. F. Da Costa Gomez University of Curaçao (UoC) financiële bijdrage	Heeft de UoC voldaan aan de voorwaarden gebonden aan de jaarlijkse financiële bijdrage van de overheid over de periode 2011 tot en met 2016?
Hospital Nobo Otrobanda Deelonderzoek Zorgaanbod	Zijn het zorgaanbod en de functionaliteiten zoals beoogd (deelrapport 3)?
Hospital Nobo Otrobanda Deelonderzoek Kosten	Vallen de totale kosten van het project binnen de daarvoor vastgestelde begroting?
Hospital Nobo Otrobanda Deelonderzoek Duurzaamheid Exploitatie	Is de duurzame exploitatie van het HNO gewaarborgd?
Jaarrekening van het Land 2018	Zijn de verplichtingen, de uit uitgaven en de ontvangsten tot stand gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving? Geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2018 en het jaarresultaat?

Overdrachtsbelasting	Houdt de overheid effectief toezicht op de tijdige en volledige ontvangst van verschuldigde overdrachtsbelastingen en heeft in de onderzoeksperiode tijdige en volledige ontvangst van deze belasting plaatsgevonden?
Toegekennde publieke middelen aan drie organisaties.	Is het proces vanaf de aanvraag tot en met uitbetaling van de gelden aan 'Centro Social y Deportivo Barber', 'Fundashon Formashon i Alegria Despues di Skol' en 'Fundashon Centro di Victory Boys' verlopen in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving en hebben deze instellingen de ontvangen publieke middelen doeltreffend gebruikt in overeenstemming met de goedgekeurde verzoeken?

Bepaalde lopende onderzoeken zijn door ontwikkelingen of andere redenen 'on hold' gezet en zullen later, afhankelijk van de ontwikkelingen, weer worden opgestart.

Overige onderzoeken

Onderstaand overzicht vermeldt de onderzoeken die weer opgestart zullen worden in 2020.

Tabel 5: Overige onderzoeken

Consultancybeleid - afwijkingen van het beleid	Heeft de overheid zich tussen 10 oktober 2010 en 31 december 2018 bij de inhuur van consultants gehouden aan het geldende consultancy beleid?
Leerplicht 1 (vervolgonderzoek)	Zijn de aanbevelingen uit het rapport van de Rekenkamer 'Leerplicht 1', waarbij is onderzocht of de overheid erop toeziet dat jongeren die leerplichtig zijn, ingeschreven zijn op een school, opgevolgd? En legt de overheid verantwoording af over het toezicht hiervan?
Schooltransport	Wordt het doel van gratis schooltransport bereikt, zijn de daarvoor betaalde kosten rechtmatig en is de veiligheid van de te vervoeren scholieren gewaarborgd

Successie- en overgangsbelasting

In hoeverre is de interne organisatie rondom het proces van opleggen en innen van successie- en overgangsbelasting toereikend om te garanderen dat alle verschuldigde belasting rondom de vermogensvermeerdering in de periode 2010 tot en met 2019 tijdig en juist zijn opgelegd, geïnd en verantwoord in de jaarrekening van het Land.

Vaststellen van het slot van de rekeningen

Artikel 51 lid 1 van de Lv C-2010 schrijft voor dat de Gouverneur (lees: de regering⁶) uiterlijk een maand na het uitbrengen van het verslag van de Rekenkamer een ontwerp landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening indient bij de Staten. Dit ter verlening van décharge aan de ministers over het door hen gevoerde financiële beheer met betrekking tot het voorgaande dienstjaar.

De Rekenkamer heeft de afgelopen jaren de Staten geïnformeerd over de uitkomsten van de controles van de jaarrekeningen 2012, 2013, 2014 en 2015.⁷ Ook over de jaarrekeningen 2016 en 2017 is de Staten geïnformeerd, namelijk door aanbidding van de verslagen van haar bevindingen ter zake op 28 februari 2019 aan de Staten. Tegelijkertijd met de aanbidding van de het verslag van haar bevindingen met betrekking tot de jaarrekening aan de Staten is aan de Raad van Ministers door tussenkomst van de minister van Financiën een exemplaar van deze verslagen aangeboden.

Hieronder volgt een overzicht van de status van de ontwerp landsverordeningen ter goedkeuring van de jaarrekeningen 2010 tot en met 2018:

Tabel 6: Overzicht status ontwerp landsverordening ter vaststellen van de jaarrekening⁸

	Financiën (Regering) Ontwerp-landsverordening opgemaakt	Aangeboden aan de Raad van Advies voor het uitbrengen van advies	Aangeboden aan de Gouverneur (zijnde hoofd van de Regering)	Aangeboden aan de Staten ter vaststelling van de Ontwerp-landsverordening
2010	ja	ja	ja	ja

⁶ Memorie van Toelichting op de Lv C-2010 (artikel 51)

⁷ Jaarrekening 2013 in juli 2015, jaarrekening 2014 in december 2017 en jaarrekening 2015 in december 2018

⁸ - = niet bekend

	Financiën (Regering) Ontwerp- landsverordening opgemaakt	Aangeboden aan de Raad van Advies voor het uitbrengen van advies	Aangeboden aan de Gouverneur (zijnde hoofd van de Regering)	Aangeboden aan de Staten ter vaststelling van de Ontwerp- landsverordening
2011	ja	ja	ja	ja
2012	ja	ja	ja	ja
2013	ja	ja	ja	ja
2014	ja	ja	ja	ja
2015	ja	ja	ja	ja
2016	nee	-	-	-
2017	nee	-	-	-

De jaarrekeningen 2016 en 2017 liggen nog bij het Ministerie van Financiën opdat de ontwerp landsverordeningen tot vaststelling van de jaarrekeningen worden opgemaakt.

In de hiernavolgende tabel (tabel 7) is weergegeven in hoeverre de Staten de gecontroleerde jaarrekeningen reeds hebben vastgesteld.

Tabel 7: Vastgestelde jaarrekeningen door de Staten (conform de van de Staten verkregen informatie)⁹

	Centrale commissie	Verslag Centrale Commissie	Vaststellen in de openbare vergadering van de Staten
2010	12 maart 2015	12 maart 2015	26 maart 2015
2011	15 april 2015	15 april 2015	12 april 2016
2012	14 april 2016	14 april 2016	21 december 2016
2013	20 april 2016	20 april 2016	21 december 2016
2014	-	-	-
2015	-	-	-
2016	-	-	-
2017	-	-	-

De Rekenkamer betreurt het dat de ingediende jaarrekeningen van 2014 en 2015 niet in behandeling zijn genomen door de Staten. Zoals eerder vermeld dient het Ministerie van Financiën de ontwerp landsverordeningen tot vaststelling van de jaarrekeningen 2016 en 2017 nog op te maken waarna aanbieding aan de Staten ter vaststelling kan plaatsvinden.

⁹ - = niet bekend

CONTACTEN

De Rekenkamer is zich ervan bewust dat samenwerken met de verschillende organisaties zowel op lokaal, Koninkrijk als internationaal niveau van belang is voor de eigen organisatie.

Bezoeken

Onderstaand is een schema opgenomen van de uitnodigingen in 2019 waarop de Rekenkamer is ingegaan en/of de organisaties die zij in dat jaar heeft bezocht danwel van wie zij bezoek heeft ontvangen:

Tabel 8: Overzicht bezoeken

Maand	Dag	
Januari	3	Nieuwjaarsreceptie Gouverneur
	14	UoC 40th anniversary
Maart	4 t/m 8	6th International Integrity Seminar in Hungary
April	26	Uitreiking Koninklijke onderscheidingen
	26	Koningsdagreceptie
Mei	9 & 10	SER Symposium Migration and Socioeconomic Development
Juni	6	Beëdiging mevrouw Russel-Capriles als waarnemend Gouverneur
	7	Reunion solèm en konekshon ku instalashon di señora Russel-Capriles komo Gobernador suplente
Juli	1	Selebrashon dia di Bandera
	2	Selebrashon dia di Bandera
	22 & 23	INTOSAI Development Initiative: Supreme Audit Institutions making a difference - Moving from auditing preparedness to auditing implementation of SDGs in NYC
Augustus	18 t/m 24	IDI SES Lessons Learnt Workshop in Pretoria, Zuid Afrika
September	10	Reunion solèm na okashon di apertura di añã parlamentario 2019 - 2020
Oktober	21	Lezing Cft 'Financieel toezicht en economische groei'
December	14	Viering 40 jaar UoC, 65 jaar Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden en 135 jaar Kamer van Koophandel

Jaarverslag 2019

Rekenkamers binnen het Koninkrijk

Teleconference

In maart 2019 werd een teleconferentie gehouden tussen alle rekenkamers binnen het Koninkrijk.

Een resultaat daarvan is onder andere geweest dat de Algemene Rekenkamer van Nederland de concept ontwerplandsverordening van de Rekenkamer later in het jaar van commentaar heeft voorzien.

Internationaal

Integrity seminar

De Rekenkamer heeft deelgenomen aan de International Integrity Seminar 'Strengthening Public Sector Integrity - The Most Challenging Issues'.

Tussen 4 en 8 maart 2019 heeft de Rekenkamer van Hongarije voor de zesde keer het internationale seminar over de preventie van corruptie georganiseerd met deelname van 31 auditors van voornamelijk Midden-Oosterse, Afrikaanse en Midden- en Zuid-Amerikaanse landen. Namens de Rekenkamer hebben de Voorzitter, de Secretaris en een sectorleider dit seminar

bijgewoond. Het doel van het vijfdaagse professionele evenement was het verspreiden van de op integriteit gebaseerde cultuur van openbaar bestuur. Daarnaast was het doel de ontwikkeling van een transparant functioneren van de staat, in hoofdzakelijk de ontwikkelingslanden, en deze te ondersteunen door het delen van de beste Hongaarse en overige internationale praktijken tijdens het seminar. Het seminar heeft zich geconcentreerd op de integriteit van aanbestedingen, de aanbestedingspraktijk van de publieke sector en de inzet van externe deskundigen.

In aanvulling op het bovenstaande konden de deelnemers zich aanmelden om lid te worden van de Integrity Project Group, welke een besloten website is met alleen toegang voor de leden. Het doel van deze groep is kennis en ervaringen met betrekking tot integriteit onder de leden te delen via een zogenaamde productpresentatie. Tevens helpt het om contact tussen de leden te onderhouden.

OLACEFS

Sinds november 2014 is de Rekenkamer volwaardig lid van de OLACEFS¹⁰.

Met het lidmaatschap wil de Rekenkamer de regionale samenwerking met de verschillende rekenkamers bevorderen en de mogelijkheid scheppen om deel te nemen aan cursussen en congressen die de OLACEFS organiseert, met als ultiem doel het versterken van de Rekenkamer.

CAROSAI

De Rekenkamer is sinds juni 2016 volwaardig lid van CAROSAI. Met het lidmaatschap wil de Rekenkamer de regionale samenwerking met de verschillende rekenkamers bevorderen en de mogelijkheid scheppen om deel te nemen aan congressen en cursussen die CAROSAI samen met IDI en de Wereld Bank organiseert. Dit, met als ultiem doel het versterken van de rekenkamers.

INTOSAI

De Rekenkamer is in 2016 toegelaten als geassocieerd lid (associated member) van de INTOSAI-organisatie. Dit vond plaats na de ontmanteling van de Nederlandse Antillen die volwaardig lid was. Via de IDI wordt aan de rekenkamers de mogelijkheid geboden om bepaalde trainingen/workshops te volgen om de eigen organisatie te versterken.

¹⁰ Organización Latinoamericana y del Caribe de Entidades Fiscalizadoras Superiores

Op 25 september 2015 heeft de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties de 2030 Agenda voor 'Sustainable Development Goals' vastgesteld. Deze agenda bevat

zeventien SDGs zoals het uitbannen van armoede, duurzame consumptie en productie. De lidstaten, waaronder ook het Koninkrijk, moeten zorgen voor de implementatie van de SDGs in hun land. Curaçao heeft ook de 2030 Agenda aangenomen.

Intosai Development Initiative

Zoals in hoofdstuk 2 aangegeven vond in augustus 2019 de 'Lessons Learnt Workshop' van het SAIs Engaging with Stakeholders (SES) project in Pretoria, Zuid Afrika plaats. Dit SES-project is in 2017 door IDI ontwikkeld en opgestart. Het streven van dit project is *Greater audit impact through effective stakeholders engagement*. Er is sindsdien een trainingsprogramma aan de deelnemers aangeboden bestaande uit zowel theoretische als praktische sessies. Hierbij hebben de participerende rekenkamers afhankelijk van hun situatie de verschillende stakeholders in kaart gebracht en vervolgens strategieën en actieplannen ontwikkeld ter bevordering van de relatie met deze stakeholders. Nadat het College van de Rekenkamer de voor Curaçao ontwikkelde strategie en actieplannen had goedgekeurd is de Rekenkamer gestart met de implementatie hiervan.

Tijdens de workshop van augustus 2019 is het SES-project geëvalueerd en hebben vervolgens alle deelnemende rekenkamers een korte presentatie gegeven over de voortgang die zij hebben geboekt met betrekking tot de implementatie van hun strategieën.

Mevrouw Oleana-Ubaghs heeft namens de Rekenkamer de presentatie verzorgd. De

grootste uitdaging waar de Rekenkamer tegen aan liep tijdens de uitvoering van de acties was het tekort aan capaciteit. De beschikbare uren gaan primair naar de 'core business'. Ook het College en het managementteam van de Rekenkamer hebben zich minder kunnen focussen op de uitvoering van de acties door de lopende

onderzoeken. De factor die de Rekenkamer als positief heeft ervaren is het feit dat dankzij de begeleiding gedurende het SES-project, de Rekenkamer nu een complete strategie heeft inclusief de tools, acties, planning en het monitoringmechanisme om de communicatie met onze stakeholders te bevorderen.

Het was een informatieve bijeenkomst waarbij de rekenkamers verschillende punten hebben aangedragen die wij in onze praktijk ook herkennen. Er kwamen ook voorbeelden naar voren van situaties die wij hier op Curaçao (nog) niet hebben meegemaakt. Dit heeft onze zienswijze enorm verbreed.

Daar dit project tot 2022 loopt is de kans aanwezig dat er wederom een workshop wordt georganiseerd om de effectiviteit van dit project te bepalen.

SAls Engaging with Stakeholders is essentieel voor de Rekenkamer en wij als medewerkers van de Rekenkamer hebben ieder hiermee te maken.

SDG workshop

Op 22 en 23 juli 2019 hebben het 'Department of Social and Economic Affairs (UNDESA)' van de Verenigde Naties en IDI gezamenlijk de bijeenkomst 'Rekenkamers die het verschil maken: controle van de implementatie van de duurzame ontwikkelingsdoelen' (SAI Leadership and Stakeholder Meeting - Supreme Audit Institutions making a difference: Auditing the implementation of the Sustainable Development Goals) in New York, georganiseerd.

De waarnemend Voorzitter, de Secretaris, een sectorleider en een senior onderzoeker hebben aan deze bijeenkomst deelgenomen die aan de deelnemers de gelegenheid bood om een inventarisatie/balans op te maken van de drie jaar ervaring die is

opgedaan bij het uitvoeren van het doelmatigheidsonderzoek inzake de gereedheid van de overheden voor het implementeren van Sustainable Development Goals (SDGs).

In discussies werd bekeken hoe de opgedane ervaring kan leiden tot de controle van de implementatie van specifieke SDG-doelen in de toekomst. De bijeenkomst was ook gericht op het faciliteren van een informatief dialoog tussen de participerende rekenkamers en belanghebbenden inzake de bijdrage van rekenkamers en externe auditors aan het SDG-evaluatiemechanisme op verschillende niveaus.

Het was een informatieve bijeenkomst waarbij wij heel veel punten uit onze eigen controlebevindingen van ons SDG-onderzoek konden herkennen. Het SDG-onderwerp is zeer belangrijk voor ons Land en de Rekenkamer heeft een leidende rol om de implementatie door de overheid gedaan te krijgen. Wij zullen iedereen op de hoogte houden van de belangrijke ontwikkelingen.

6

C₁
A₂
U₃
T₂
I₃
O₂
N₃

X₁₀

M₂

A₁

N₃

G₂

L₂

A₂

R₄

C₁

BEGROTING EN FINANCIËLE VERANTWOORDING

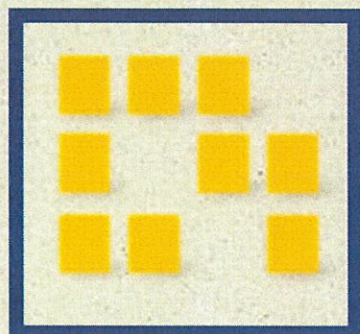
De Rekenkamer heeft haar begroting over het jaar 2019 op 30 april 2018 aangeboden aan de minister van Financiën.

Jaarlijks behoort de Rekenkamer een opgave te verstrekken aan het Ministerie van Financiën over de middelen die aan haar ter beschikking zijn gesteld en de uitputting hiervan. De Rekenkamer heeft hieraan in 2019 voldaan.

Onderstaand zijn per kostencategorie de gebudgetteerde en gerealiseerde uitgaven opgenomen.

Tabel 9: Gebudgetteerde en gerealiseerde uitgaven

	Budget	Bezuiniging Groeiakkoord	Uitgaven	Onderuitputting	Percentage
Personeelskosten	5.812.700		4.351.613	1.461.087	74.9%
Goederen en diensten	1.827.505	256.432	1.063.435	507.638	67.7%
Kapitaaldienst	130.000		63.834	66.166	49.1%

Algemene
Rekenkamer
Curaçao

